

ПРОБЛЕМИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ

УДК 336.02:330.341.1:339.9

ДЕТЕРМІНАНТИ ІННОВАЦІЙНОГО ІМПЕРАТИВУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КРАЇНИ

О.В. Баула

Луцький національний технічний університет, o.baula@lntu.edu.ua

Рівень міжнародної конкурентоспроможності країни за умов постійно трансформуючих глобалізаційно-інтеграційних процесів має значний рівень кореляції з показниками стану інноваційності – постійності інновацій, рівня їх освоєності, стану використання наукового та інформаційно-інтелектуального потенціалу і т.п.

У міжнародній практиці найзагальнішим показником співставлення рівня інноваційності національних економік є Глобальний індекс інновацій (ГІІ).

Оцінка рейтингових позицій України за підсумками ГІІ свідчить про те, що очевидними є конкурентні переваги вітчизняної економіки за показниками:

- розвиток технологій та економіки знань (дані позиціонування України у рейтингу ГІІ у 2015-2019 рр. свідчать про переміщення країни з 34 місця у 2015 р. на 28 місце за підсумками 2019 р.);
- стан розвитку бізнесу (демонструється позитивна динаміка: 78 місце у 2015 р. та 47 місце у 2019 р.);
- результати креативної діяльності (75 місце у 2015 р. та 42 місце у 2019 р.).

Загрозливими для стану міжнародної конкурентоспроможності України за даними ГІІ є:

- рейтинг України за станом інституційного середовища демонструє стабільно досить низьку позицію: у 2018 р. 107 місце, у 2019 р. 96 місце;
- стан розвитку людського капіталу та науки загалом оцінюється досить високо, однак загрозовано виглядає втрата Україною 15 позицій з 2015 р. (36 місце у 2015 р. і 51 місце у 2019 р.). Експерти пояснюють дану ситуацію зменшенням витрат на освіту та науку в країні;
- за станом розвитку інфраструктури та інституційного середовища Україна посідає одні з найнижчих рейтингових місць у світі: 2015 р. – 112 місце, 2019 р. – 97 місце;
- розвиток внутрішнього ринку також оцінюється досить низько, а саме у 2019 р. зафіксований найгірший показник – 90 місце [1; 2; 3; 4; 5].

Незважаючи на наявність вузьких місць України у ГІІ коефіцієнт інноваційної ефективності демонстрував у 2018 р. досить хорошу динаміку: у 2018 р. Україна перебувала на 5 місці, що на 6 позицій вище, ніж у 2017 р., що було свідченням зростання ефективності інноваційної діяльності в країні. Однак, у 2019 р. ситуація погіршилась: Україна втратила відносно 2018 р. 5 позицій і перебуває на 10 місці [1; 2; 3; 4; 5].

Інноваційна складова нарощення країною міжнародної конкурентоспроможності потребує постійних інвестицій та якісного механізму їх фінансового забезпечення.

Високорозвинені країни для забезпечення постійності обсягів інвестування інноваційних процесів використовують спеціальні програмні інструменти та системи інноваційної локалізації. Зокрема, прикладом може слугувати «Європейська рамкова програма «Горизонт – 2020», що була започаткована у 2014р. і спрямована на розширення наукових дослідження та активізації інноваційної діяльності в ЄС. Бюджет програми «Горизонт – 2020» свідчить про те, що близько 38% загального обсягу фінансування відведено під проекти соціальної сфери, досить значним є середньорічний обсяг капіталовкладень у інноваційні процеси регіональних інвестиційних фондів (11,2 млрд. євро), конкурси на отримання грантів доступні як спеціалізованим науковим колективам, малим дослідницьким колективам, так і окремим фахівцям [6, с. 18].

Вважаємо за доцільне при визначенні найважливіших детермінант реалізації концептуальних засад нарощення інноваційного імперативу забезпечення міжнародної конкурентоспроможності України, насамперед, доцільно вирішити завдання стосовно усестороннього моніторингу потенціалу чинників реалізації інноваційного потенціалу через призму стратегії фінансової безпеки

країни, а також стратегії інноваційного менеджменту. Наступник кроком повинно бути вибір оптимальних методів та інструментів детермінант реалізації окреслених концептуальних засад. Серед яких, зважаючи на світовий досвід, доцільно зазначити:

– економічні (податкові пільги; трансферти; прямі бюджетні інвестиції; гранти; пільгове кредитування; співпраця з іноземними інституціями щодо фінансового забезпечення інноваційної діяльності; збільшення частки ВВП спрямованої на фінансування інноваційних процесів; залучення коштів домогосподарств, міжнародних грантів як інвестицій для реалізації концепції інноваційного розвитку економіки країни та ін.);

– організаційні (розбудова інноваційної інфраструктури; консультаційна допомога; кадрове забезпечення; створення кластерів з використанням потенціалу освіти, бізнесу, влади, громадськості; створення регіональних кластерів з інноваційно-галузевим виробництвом; підвищення ролі недержавних інституцій у забезпеченні фінансового забезпечення інноваційної діяльності та ін.);

– нормативно-правові (стратегії, концепції, плани, програми);

– інституційні (технопарки, бізнес-інкубатори, аналітичні центри та ін.);

– соціальні (бізнес-тренінги, соціальні проекти та ін.).

Для якісного забезпечення позиціонування країни на світовому рівні через нарощення її інноваційності важливим є впровадження системи заходів з моніторингу загроз ще на стадії їх зародження та не допущення поширення їх негативного впливу. Для України, на даний час, важливим є те, щоб методи та інструменти концептуальних засад реалізації потенціалу детермінант інноваційного імперативу міжнародної конкурентоспроможності України повинні мати складові попередження загроз.

Таким чином, нарощення інноваційності економіки країни в сучасних глобалізаційних умовах розвитку світового господарства має виняткове значення, адже країни, що відзначаються низьким рівнем капіталовкладень в інноваційну діяльність, мають відносно нижчий рівень розвитку економіки і, по суті, відносяться до країн третього світу.

Список використаних джерел:

1. Global innovation index - 2019. Creating Healthy Lives—The Future of Medical Innovation. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf (дата звернення: 12.03.2021).

2. Аналітична довідка про стан інноваційної діяльності України. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/innovatsii-transfer-tehnologiy/monitoring_prioritet/stan-id-2017-f.pdf (дата звернення: 12.03.2021).

3. Аналітична довідка. Стан інноваційної діяльності та діяльності у сфері трансферу технологій в Україні у 2016 році. Міністерство освіти і науки України. Український інститут науково-технічної експертизи та інформації. К.: 2017. 130с.

4. Андрощук Г.О. Україна в Глобальному інноваційному індексі / Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: X Міжнародний бізнес-форум (Київ, 21 березня 2017 р.) / під. ред. А.А. Мазаракі. К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 198 с. URL: <https://www.knteu.kiev.ua/file/MzEyMQ==/7ae27cf3ff4a4d4b3ee985f220617e75.pdf> (дата звернення: 12.03.2021).

5. Global innovation index – 2019. Creating Healthy Lives – The Future of Medical Innovation. URL: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf (дата звернення: 29.03.2019).

6. Бадрі Г., Панченко Є., Рудуха Н. Глобальні детермінанти і моделі фінансування інновацій. Міжнародна економічна політика. 2018. № 1 (28). – С. 7–31.